СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I: ИЗКУСТВО

Асен Пейков 15-19
Създателят на една от най-големите статуи на Леонардо да Винчи в света

Васил Гендов 20-25
Основоположник на българското кино

Васко Абаджиев 26-30
Музикален вундеркинд

Георги Данчов – Зографина 31-34
Един от създателите на българската светска живопис

Елисавета Консулова-Вазова 35-40
Жената с първата художествена изложба в България

Марин Върбанов – Ван Ман 41-45
Иноватор и световнопризнат майстор на текстилното изкуство

Ник Дим Кос 46-49
Първият български илюзионист

Петко Стайнов 50-54
Музикален енциклопедист, пианист и композитор

Фамилия Карастоянови 55-58
Основоположници на българската фотография

РАЗДЕЛ II: НАУКА

Асен Йорданов 60-65
Иноватор, създател на първия български самолет

Георги Лозанов 66-71
Създател на сугестопедията

Димитър Пасков 72-74
Фармаколог експериментатор, откривател на нивалина

Елисавета Карамихайлова 75-79
Първият български ядрен физик

Петър Димков 80-86
Офицер и лечител с над 20 издания, посветени на народната медицина

Стамен Григоров 87-91
Откривател на *Lactobacillus bulgaricus*

Тота Венкова 92-96
Една от първите дипломирани лекарки в следосвобожденска България

Юл Браун 97-101
Откривател на Брауновия газ и експериментатор
в сферата на алтернативната енергия

РАЗДЕЛ III: ОБЩЕСТВО

Анание Явашов 103-106
Активен общественик, образователен иноватор и археолог

Георги Духтев 107-110
Създател на Морската градина в Бургас

Димитрана Иванова 111-114
Активистка за правата на жените в България

Димитър Горов 115-118
„Банкерът на хъшовете"

Добри Войников 119-123
Основоположник на българския театър

Константин Фотинов 124-128
Създател на първото българско списание

Съба Вазова 129-135
Майка на десет деца и будител на българското семейство

Христина Хранова 136-140
Първата българска акушерка и водна спасителка

РАЗДЕЛ IV: ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Аврам Чальовски 142-146
Основател на първата фабрика за тахан халва в София

Александър Георгиев – Коджакафалията 147-150
Един от най-големите дарители в новата българска история

Ангел Попов 151-154
Основател на първата макаронена фабрика в България

Иван Денкоглу 155-158
Активен благодетел на българската просвета от XIX в.

Иван Хаджиберов 159-163
Създател на първия индустриален ВЕЦ в България

Ненчо Палавеев 164-169
Един най-големите български филантропи за XX в.

Пенчо Семов 170-175
Един от най-богатите българи за всички времена

Пеньо Атанасов – Бомбето 176-182
Строителният предприемач, завършил Паметника на свободата

РАЗДЕЛ V: ПРОСВЕТА

Александър Теодоров – Балан 184-189
Първият ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски"

Анастасия Димитрова 190-194
Основател на първото българско девическо училище в Османската империя

Анастасия Тошева 195-198
Една от първите дипломирани български учителки

Баба Неделя 199-202
Активна българска просветителка от XIX в.

Димитър Мутев 203-206
Директор на Болградската гимназия и бележит просветен деец от XIX в.

Иван Богоров 207-211
Новатор и радател за чистотата на българския език

Неофит Рилски 212-216
Патриархът на българските учители и книжовници

Сава Доброплодни 217-221
Един от основоположниците на българската драматургия

Цветан Радославов 222-225
Бележит преподавател и автор на песента „Горда Стара планина"

РАЗДЕЛ VI: ПЪТЕШЕСТВИЯ И ЕКСПЕДИЦИИ

Анка Ламбрева 227-232
Първата българка, обиколила света

Георги Бончев 233-237
Основоположник на геологията в България

Георги Георгиев 238-244
Първият българин, обиколил света с ветроходна яхта

Люба Кутинчева 245-250
Една от първите български пътешественички

Людмил Янков – Людмата 251-257
Един от най-бележитите български алпинисти

Рафаил Попов 258-261
Основоположник на археологията в България

Христо Бучекчиев 262-265
Първият българин, обиколил Европа с велосипед

Цончо Чапанов 266-271
Първият българин, стъпил на Антарктида

ЛЕГЕНДА

- Ключово постижение, кратко описание
- Истинско и пълно име
- Сфера на активност
- Ключови места на живот и дейност
- Роден и починал
- Биографични данни за живот и дело
- Източници на вдъхновение и музи
- Интересен факт
- Негативни събития и житейски неволи
- Възход, творчески подем и постижения
- Девиз, кредо
- Цитат на героя или другите за него
- Интересни цифри, статистики
- Късни години и завет

*Използвайте легендата за по-лесно ориентиране в книгата

ИЗКУСТВО

АСЕН ПЕЙКОВ
ВАСИЛ ГЕНДОВ
ВАСКО АБАДЖИЕВ
ГЕОРГИ ДАНЧОВ – ЗОГРАФИНА
ЕЛИСАВЕТА КОНСУЛОВА-ВАЗОВА
МАРИН ВЪРБАНОВ – ВАН МАН
НИК ДИМ КОС
ПЕТКО СТАЙНОВ
ФАМИЛИЯ КАРАСТОЯНОВИ

АСЕН ПЕЙКОВ

СЪЗДАТЕЛ НА ЕДНА ОТ НАЙ-ГОЛЕМИТЕ СТАТУИ НА ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ В СВЕТА

Асен Николов Пейков

Скулптура

28.06.1908 – 25.09.1973

София, Севлиево, Созопол, Рим

Р. Росица, Рим, Емилия Боканегра, Родолфо Пейков

Асен се ражда в началото на лятото през 1908 г. в София. Той е едно от трите деца в семейството на Никола и Невенка Пейкови. Няколко години след неговото раждане фамилията се установява в Севлиево, където отрастват братята Асен, Илия и тяхната сестра Надя.

Съдбата поднася коварен удар на трите деца. Те губят майка си в ранна детска възраст, а десетилетие по-късно остават кръгли сирачета, когато умира и баща им.

Асен напуска родния дом, отправяйки се да търси препитание и късмета си в Созопол. Учи в местното рибарско училище. Изхранва се, като продава риба и рапани на пристанището. Без особено развитие, той се завръща в София, където остава безработен дълго време. Препитава се с разтоварване на чували с въглища и дърва.

Тежките времена го довеждат до сериозна депресия, която прераства дори в опит за самоубийство.

Мизерията му се утежнява с няколкомесечен престой в затвора с обвинение в притежаване на нелегална литература.

С времето Асен успява да намери сили и се стабилизира, а един обикновен на пръв поглед момент преобръща живота му завинаги. Младежът докосва глина за първи път в ателие на свой познат и остава силно заинтригуван от неограничените възможности на материала. Скоро след това започва и да моделира фигури на различни животни, цветя и лица. През 1930 г. вече е чирак във въпросното ателие, а само две години по-късно е приет в Държавната художествена академия. След много лишения и няколко посветени на изкуството години софиянецът успява да я завърши; отличен е дори със златен медал. Още като студент е поканен да участва в конкурса за създаването на статуите на братята Евлоги и Христо Георгиеви пред Софийския университет „Св. Климент Охридски". Печели само почетна награда, но загатва за своите невероятни способности.

Животът в София се развива добре за Асен и той организира успешно своята първа самостоятелна изложба в града. Неуморен и вдъхновен, младият скулптор решава да доразвие творческия си потенциал в Рим, където пристига през 1938 г. Той бързо се адаптира към живота във Вечния град и се установява в квартала на художниците, където ателиета имат великите артисти Пабло Пикасо и Федерико Фелини. По невероятно стечение на обстоятелствата Асен се запознава с унгарската графиня Мария Деленс, с която по-късно имат и син – Родолфо.

Въпреки това някои хора твърдят, че Асен среща голямата си любов чак през 1942 г. – Емилия Боканегра, на която той посвещава и много от творбите си. Тя е потомка на стара ренесансова фамилия, произхождаща от Генуа. Благородната дама забравя чантичката си в чакалнята на своя зъболекар. Асен случайно я открива и решава да я върне на притежателката. Така, като на филм, започва любовта на софиянеца с генуезката.

Талантът на Асен Пейков е забелязан и от римското висше общество; с годините скулпторът получава топъл прием и във Ватикана. Въпреки славата и успеха Асен никога не се отрича от българския си произход, а хората в Рим го помнят с благия му характер и заразителната усмивка. Вече като семейство Пейкови, двамата с Емилия заживяват в голям дом срещу една от най-впечатляващите забележителности в Италия – Колизеума, амфитеатъра на две хилядолетия. През този период Асен изваява невероятни мраморни

портрети на любимата си, получава и покани за разнообразни творчески проекти по целия свят. Истинският творчески подем на скулптора датира от средата на XX в. Асен Пейков е единственият скулптор, който изваява бюст на папа Пий XII. Високо ценен в столицата, Пейков изработва и нов шедьовър за Ватиканската библиотека – бронзов релеф на св. Франциск Асизки, основател на францисканския орден. Асен се превръща в един от най-уважаваните творци в Италия. Той не се ограничава с глина, а работи активно и с дърво, мрамор и други материали. Порьчките в ателието се трупат, създава

бюстове на наистина впечатляващи личности, сред които са прочутият кинорежисьор Федерико Фелини, филмовата звезда София Лорен и американският президент Джон Ф. Кенеди.

През 40-те години Илия Пейков, малкият брат на Асен, се установява при него в Рим. Илия се включва в творческите проекти на брат си, а с времето се развива като брилянтен художник на космически пейзажи.

Може би най-големият шедьовър на българския скулптор е монументалната 10-метрова статуя от бронз и мрамор на великия италиански художник и изобретател Леонардо да Винчи. Това е една от най-големите и внушителни статуи на ренесансовия гений в целия цвят. До ден днешен статуята на Да Винчи, дело на Асен Пейков, гордо бди над едно от най-оживените летища в света – „Фиумичино" в Рим.

В края на 60-те Пейков се завръща в родината след повече от 30 години, прекарани в Италия. Устремен към ново предизвикателство, той се записва за участие в конкурс за изработка на скулптура, посветена на основателя на Първата българска държава – кан Аспарух. Асен запретва ръкави, отлага останалите си порьчки и влага целия си творчески ресурс в конкурса. Резултатът е повече от впечатляващ: епичен макет на българския кан и

неговата войска, устремени към устието на р. Дунав. Проектът „Кавалкада на героите" не печели конкурса, дори не получава място между първите три проекта. Като причини са изтъкнати дългият престой на Асен зад граница и липсата му на ясна политическа позиция. Художествената стойност на проекта е пренебрегната, а като утешителна награда му е предложена премия, която скулпторът веднага отказва.

Кан Аспарух
ок. 640 г. – 701 г.

Скулпторът приема развоя на конкурса и отношението към себе си тежко, влошава се и недоброто му здравословно състояние.

След дълъг период на боледуване през 1973 г. Асен Пейков получава втори инфаркт и почива в ателието си в Рим, където е погребан. Заветът на българския творец е от 20 паметника и над 1300 скулптури, като следите на повечето се изгубват с годините. Все пак немалка част от тях се съхранява в частни колекции по целия свят, а някои негови творби могат да бъдат видени и в България.

Няколко години по-късно в Рим е кръстен малък площад на негово име, в близост до ателието му. Наречен е *Largo Assen Peikov* и може да бъде видян и днес. През 2007 г. е открит и *Piazza Ilia Peikov* – в памет на малкия брат на скулптора.